

Kent İçin Prelüd

Cilt 15 • Sayı 39 • Yıl 2023

ADAMOR
TOPLUM ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

KENT
ARAŞTIRMALARI
ENSTİTÜSÜ

INSTITUTE
OF URBAN
STUDIES

Yusuf Sunar

Yazı İşleri Müdürü General Director

Pınar Çobanyılmaz Öztürk

Editörler Editors*

Zafer Çelik • şerife Geniş • Emir Osmanoğlu

Alan Editörleri

Alkan Üştün, Cihan Erçetin, Duygu Hazal Bezazoğlu, Ömer Faruk Günenç

Pınar Çobanyılmaz, Sezen Savran Penbecioğlu

Dil Editörleri: N. Hicret Battaoğlu - Elif Helvacı

Kurucu Editörler Founder Editors*

Mustafa Altunoğlu • Zafer Çelik • Orçun İmga • Emir Osmanoğlu

Hakem ve Danışma Kurulu Advisory Board*

Ahmet Kemal Bayram (Marmara Üniversitesi), Alim Arlı (İstanbul Teknik Üniversitesi), Aysu Uğurlar (Yüzüncü Yıl Üniversitesi), Ayşe Çolpan Yıldız (AYBÜ), Berin Gür (TED Üniversitesi), Didem Danış (Galatasaray Üniversitesi), Emine Köseoğlu (Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi), Faranak Miraftap (İllinois Üniversitesi), Filiz Kartal (Ankara Üniversitesi), Fuat Güllüpınar (Anadolu Üniversitesi), Funda şenol Cantek, Göktuğ Morçöl (Pennsylvania State University), Hakan Olgun (Bilecik şeyh Edebalı Üniversitesi), Hasan Bozgeyikli (Selçuk Üniversitesi), İbrahim Düzenli (Samsun Üniversitesi), İlhan Tekeli (Ortadoğu Teknik Üniversitesi), Kemal Görmez (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi), Korkut Tuna (İstanbul Ticaret Üniversitesi), Leyla Alkan (Gazi Üniversitesi), Mehmet Tunçer (Çankaya Üniversitesi), Metin Sözen (Çeköl Vakfı), Metin şenbil (Gazi Üniversitesi), Michael Goldman (Minnesota Üniversitesi), Murat Güvenç (Kadir Has Üniversitesi), Neslihan Demirtaş-Milz (İzmir Ekonomi Üniversitesi), Ruşen Keleş (Ankara Üniversitesi), Serap Kayasü (Ortadoğu Teknik Üniversitesi), Sevgi Zengin (Niğde Üniversitesi), Sutay Yavuz (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi), şebnem Gökçen (Dokuz Eylöl Üniversitesi), şebnem Önal Hoşkara (Doğu Akdeniz Üniversitesi), şükrü Karatepe (TCCB), Tahire Erman (Bilkent Üniversitesi), Tarık şengöl (Ortadoğu Teknik Üniversitesi), Tayfun Çınar (Ankara Üniversitesi), Tuna Kuyucu (Boğaziçi Üniversitesi), Tuncay Önder (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi), Uğur Tanyeli (şehir Üniversitesi), Yıldırım şentürk (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi), Yusuf şahin (Aksaray Üniversitesi), Zeynep Yılmaz Bayram (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

*İsme göre alfabetik sırada *In alphabetical order by name*

Yayın Türü Publication Type: Üç Aylık, Yaygın Süreli Yayın * **Yayın Dili Publication Language:** Türkçe-İngilizce

Kapak Tasarım: Büşra Özkan

Kapak Görseli: Vue Perspective de la Colonne, François Racine de (1734-1797), Kaynak: <https://gallica.bnf.fr>

Baskı/Yayın Tarihi: Mart/March 2023.

Yönetim Adresi (İletişim Correspondence)

Nasuh Akar Mahallesi, Prof. Dr. Osman Turan Sokak, No: 4/2, Çankaya/ANKARA

Tel: 0312 285 53 59 / Faks: 0312 285 53 99 Gsm: 0543 285 53 59

Web: www.idealcentdergisi.com E-posta: idealcent@gmail.com / bilgi@idealcentdergisi.com

idealcent (Kent Araştırmaları Dergisi) TUBİTAK ULAKBİM TR Dizin, ISI ve EBSCO tarafından indekslenmektedir.

idealcent, yılda üç sayı yayımlanan ulusal hakemli bir dergidir. Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarına aittir. © Yayımlanan yazıların telif hakları idealcent'e aittir, yayımcının izni alınmadan yazıların tümü, bir kısmı ya da bölüm-leri çoğaltılamaz, basılamaz, yayımlanamaz.

İçindekiler/Contents

- 5 *Takdim / Editorial*
Emir Osmanoğlu

Makaleler/Articles

Derleme Makale / Review Article

- 7-31 **Bir Kentsel Örgütlenme Biçimi Olarak 18. Yüzyıl Mason Localarında Mimarlığın Kavranış ve Üretilme Biçimi Üzerine Bir İnceleme**
A Study on the Conception and Production of Architecture in the 18th Century Masonic Lodges as a Form of Urban Organization
Figen Işıker

Araştırma Makaleleri / Research Articles

- 32-61 **Kütahya Ahırardı Cami Mimarisi ve Arkeometrik Analizleri**
Kütahya Ahırardı Mosque Architecture and Structural Material Analyses
Ercan Aksoy, Ali Akın Akyol
- 62-91 **Tarihi Sirkeci Garı Gümrük ve Ambar Binalarının Endüstri Mirası Kapsamında Değerlendirilmesi ve Koruma Önerileri**
Evaluation of Historical Sirkeci Station Customs and Warehouse Buildings in the Scope of Industrial Heritage and Preservation Suggestions
Ebru Ayvaz, Hicran Hanım Hala
- 92-125 **Cumhuriyet Döneminde Valilik Binalarıyla Bağlantılı Kentsel Mekanlarda-Meydanlarda Biimsel, İşlevsel ve Mekânsal Dönüşümlerin Kamusalılık Üzerine Etkileri**
The Effects of Formal, Functional and Spatial Changes in Urban Spaces-Squares Linked to Governorship Buildings on Publicity from the Establishment in the Republican Period
Havva Özdoğan
- 126-155 **Türkiye’de STK’ların Gözünden Kent Konseylerine Nitel Bir Bakış**
A Qualitative Perspective on City Councils from the Perspective of NGOs in Turkey
Gözde Kestellioğlu
- 156-188 **Yeşil Altyapı Kapsamında Atıl Alanlar için Sürdürülebilir Tasarım Yaklaşımı: İzmir Halkapınar Örneği**
Sustainable Design Approach for Derelict Areas in the Scope of Green Infrastructure: The İzmir Halkapınar Case
Elif Kocabıyık Savasta, İklim Sarı, Onur Mengi, Derya İrkdaş Doğu, Nergiz Yiğit, Aylin Göknur, Özgöl Kılınçarslan, Deniz Deniz, Hasibe Velibeyoğlu

- 199-226 **Fındık Üretim Biçimine Dayalı Olarak Şekillenen Ordu Kırsal Kültürel Peyzaj Öğelerinin İrdelenmesi**
Examination of Ordu Rural Cultural Landscape Elements Based on the Hazelnut Production Mode
Seda Duman, Berna Dikçınar Sel
- Kitap** **Değerlendirme / Book Review**
227-234 **“Doğal Taş Cepheler” ve Günümüzdeki Uygulamaları**
“Natural Stone Facades” And Practice Methods
Göksu Yıldırım, Prof. Dr. Nevnihal Erdoğan
- 235 **Yazarlara Notlar / Notes to Authors**

39. Sayı Hakemleri*

Aslihan Tırnakçı, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Ayşe Duygu Kaçar, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eylem Beyazıt, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Hakan Olgun, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Hilmi Evren Erdin, Dokuz Eylül Üniversitesi
Muharrem Güneş, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Mustafa Haluk Zelef, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Ömer Faruk Günenç, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Özlem Arıtan, Dokuz Eylül Üniversitesi
Öznur Işınkaralar, Kastamonu Üniversitesi
Tamer Koralay, Pamukkale Üniversitesi
Tayfun Gürkaş, Özyeğin Üniversitesi
Üftade Muşkar, Kocaeli Üniversitesi
Yiğit Evren, Yıldız Teknik Üniversitesi
Zeynep Yılmaz Bayram, Karadeniz Teknik Üniversitesi

*Hakemlerimize teşekkür ederiz.

Takdim

Yayın hayatına 2010 yılında başlayan İdealKent, 13 yılı geride bırakarak arkasında zengin bir miras meydana getirdi. Sayısız araştırmacıya, sözünü topluma ulaştırmak için önemli bir kulvar ve güzergâh oldu. Bu onüç yıllık süreçte kenti araştırma, anlama, yorumlama bahsinde “kentsel hermenötik” ve “kentsel arkeloji” kavramları bağlamında müteakıl manada derin ve geniş çaplı bir etki alanı oluşturdu. İdealKent’in kentleşme alanı için kanonik bir yol olma iddiası her ne kadar büyük bir çıta olsa da kentsel gerçekliğin bütün katmanlarıyla ele alındığı bir zemin oluşturma çabasının kanonikleşmeye giden yolda en güçlü tutamağımız olduğunu düşünüyoruz.

İdealKent, Türkiye’de kentleşme alanındaki araştırma çabasına ilham veren, kapı aralayan bir misyonu da on yılı aşkın süreçte yüklenmiş oldu. Bu misyonun uygulama ve politika yapıcılar boyutunda ne kadar etkili olduğu ortadaki kentsel manzaraya baktığımızda ayrıca tartışılabilir ancak gelinen noktada kentin içine düşmüş olduğu krizin çözümü için yapılacak çok iş olduğu su götürmez bir gerçeklik.

Varolan kentsel krizin üstüne 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremin meydana gelmesi ise Türkiye’deki kentsel krizin boyutlarını bütünüyle değiştirecek güçtedir. 6 Şubat K.Maraş depreminin ülkeye etkisi ve yıkıcılığı çok açıktır. Bu kadar yıkıcı bir boyutta başka bir kentsel felaket eşine az rastlanacak türdendir. Kentleşmenin bütün aktörlerinin deprem sonrasında hiçbir mazerete sarılmadan hataları sağlıklı bir şekilde ortaya koyması ve yapılması gerekenleri kararlılıkla ele alması zorunlu görünmektedir. Bu deprem felaketi sonrasında biz İdealKent olarak üzerimize düşen sorumlulukları yerine getireceğiz. Kentlerin daha dirençli hale getirilmesinde akademik yayın yapmanın yanı sıra tartışma ortamı da oluşturacağız. Kamu, sivil ve özel sektördeki aktörlerinin doğru olanı yapması konusunda denetleme işlevi üstlenmek başta olmak üzere her türlü görevi toplumsallık yaklaşımı içinde, müşterekleri büyüterek yapacağız.

Bu kapsamda yapacağımız ilk faaliyetlerden birisi 8. Kent Araştırmaları Kongresi’nde Deprem Özel gündemi açarak depremin mekânsal etkileri ile birlikte sosyolojik etkilerini tartışmaya açacağız. Kent Araştırmaları Enstitüsü ve İdealKent olarak İlhan Tekeli Şehircilik Kültürü Vakfı, TEPAV ve TOBB ETÜ ile birlikte ortak geçekleştireceğimiz kongrede yüzyılın muhasebesini de yapacağız. Ama daha önemlisi gelecekte nasıl bir kentleşme bizi bekliyor tartışmalarına kapı aralayacağız. Cumhuriyetin kente dair iddiasını ele alacağız.

*

“Kent İçin Prelüd” başlığı ile çıktığımız bu sayıda farklı konularda makaleler bulacaksınız. Belirli bir konu bütünlüğü yok, yazıların her birini esas müziği dinlemeye başlamadan önce duyacağınız hazırlık müzikleri gibi de ele alınabilirsiniz.

Bu sayı kapsamındaki ilk yazı Figen Işıker'e ait. Işıker, "Bir Kentsel Örgütlenme Biçimi Olarak 18. Yüzyıl Mason Localarında Mimarlığın Kavranış ve Üretilme Biçimi Üzerine Bir İnceleme" başlıklı yazısında masonluğun ilk kez nasıl ortaya çıktığına odaklanmak yerine, Aydınlanma döneminin dikkate değer oluşumlarından biri haline nasıl geldiği ve mimarlıktan beslenerek kentsel bir örgütlenme biçimine nasıl dönüştüğünü irdelemektedir. Ercan Aksoy ve Ali Akın Akyol'un kaleme aldığı "Kütahya Ahırardı Cami Mimarisi ve Arkeometrik Analizleri" başlıklı yazıda ise Kütahya'nın tarihi kent merkezinde bulunan Ahırardı Caminin, yapısal ve dekoratif malzemeleri arkeometrik açıdan incelenmektedir. Ebru Ayvaz ve Hicran Hanım Halaç, "Tarihi Sirkeci Garı Gümrük ve Ambar Binalarının Endüstri Mirası Kapsamında Değerlendirilmesi ve Koruma Önerileri" başlıklı makalede koruma altına alınmasına rağmen bu yapılarda birçok koruma sorununun olduğunu, tabii ve beşerî etkilere açık halde kaderine terk edildiğini ifade ederken yapının koruma yaklaşımına yönelik öneriler sunarak kent ve kentli hafızasında bu yapı kompleksinin korunmasına dikkat çekmektedir.

Havva Özdoğan "Cumhuriyet Döneminde Valilik Binalarıyla Bağlantılı Kentsel Mekanlarda-Meydanlarda Biçimsel, İşlevsel ve Mekânsal Dönüşümlerin Kamusalılık Üzerine Etkileri" çalışması ile sayıya katkı verirken Gözde Kestellioglu ise "Türkiye'de STK'ların Gözünden Kent Konseylerine Nitel Bir Bakış" makalesiyle sayıya yer almaktadır. Elif Kocabıyık Savasta ve arkadaşları "Yeşil Altyapı Kapsamında Atıl Alanlar için Sürdürülebilir Tasarım Yaklaşımı: İzmir Halkapınar Örneği" başlıklı çalışmasında 2019 yılından beri belediye-üniversite işbirliği ile atıl alanlar üzerine "Sürdürülebilir Ekosistem Ağı (Sustainable Ecosystem Network - SEN)" başlıklı kapsamlı araştırmanın sonuçlarını paylaşmaktadır. "Fındık Üretim Biçimine Dayalı Olarak Şekillenen Ordu Kırsal Kültürel Peyzaj Öğelerinin İrdelenmesi" başlıklı makale ile Seda Duman, Berna Dikçınar Sel Ordu ilinde fındık üretimi ve bu üretim biçiminin meydana getirdiği kırsal kültürel peyzajı analiz ederek kendine özgü yapısını betimlemektedir. Kitap incelemesi bölümünde ise Doğan Taş Cepheler ve Günümüzdeki Uygulamaları kitabını Göksu Yıldırım ve Prof. Dr. Nevnihal Erdoğan değerlendiriyor.

*

2023 yılı, dergi olarak yeniden yapılanacağımız bir yıl olacak. Derginin editöryal süreçlerinde "Alan Editörlüğü" önemli bir işleyiş haline gelecek. Daha nitelikli bir yayın anlayışı için önemli bulduğumuz alan editörlüğü, farklı alanlardan gelen metinlerin ele alınmasını ve yayın süreçlerini zenginleştirecek.

Sayıya katkı veren yazar ve hakemlerimize teşekkür ediyoruz. Yeni sayılarda görüşmek üzere... İyi okumalar.

Emir Osmanoğlu